

# Spis treści

|                                     |    |
|-------------------------------------|----|
| Wykaz skrótów                       | 11 |
| Przedmowa do wydania drugiego       | 15 |
| Wprowadzenie. Temat, źródła, metoda | 17 |

## Część pierwsza. MAGIA

|                                                                            |    |
|----------------------------------------------------------------------------|----|
| Rozdział 1. Magia: słowo, termin, pojęcie. Poszukiwanie znaczeń            | 25 |
| Magia – ujęcie językoznawcze                                               | 26 |
| Perspektywa obserwatorów                                                   | 26 |
| Z dziejów pojęcia. Od magów do magii                                       | 26 |
| Słowo <i>magia</i> we współczesnej polszczyźnie                            | 28 |
| Perspektywa podmiotów magii. Zarys pojęcia w słowiańskiej kulturze ludowej | 34 |
| Magia – ujęcie antropologiczne                                             | 39 |
| Kłopoty z definicją                                                        | 39 |
| Próby definiowania: między działaniem a światopoglądem                     | 42 |
| Rozdział 2. Magia ludowych rytuałów słownych                               | 49 |
| Magia słowa: teoria                                                        | 49 |
| Ujęcie językoznawcze, czyli magiczna funkcja języka                        | 49 |
| Ujęcie antropologiczne, czyli język magiczny                               | 56 |
| Uszczegółowienie, czyli ludowy rytuał słowny                               | 72 |
| Magia słowa: praktyka. Wprowadzenie w magię słowa w kulturze ludowej       | 75 |

## Część druga. KLĄTWA

|                                                                    |     |
|--------------------------------------------------------------------|-----|
| Rozdział 3. Pole pojęciowe 'klęcia'                                | 99  |
| Klątwę rzucać. 'KLĘCIE <sub>1</sub> ', czyli PRZEKŁĄĆ i PRZEKŁĘCIE | 101 |

|                                                                                                  |     |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Kłątwa wyłączyć ze społeczności. 'KLĘCIE <sub>2</sub> ', czyli WYKŁAĆ i WYKLĘCIE                 | 107 |
| Klnąć zaczarować. 'KLĘCIE <sub>3</sub> ', czyli ZAKLAĆ i ZAKŁĘCIE                                | 110 |
| Używać przekleństw. 'KLĘCIE <sub>4</sub> ', czyli PRZEKLINAĆ i PRZEKLEŃSTWO (PRZEKLINANIE)       | 113 |
| Pod kłątwa zobowiązywać. 'KLĘCIE <sub>5</sub> ', czyli ZAKLINAĆ i ZAKLINANIE                     | 126 |
| Pod kłątwa zapewniać. 'KLĘCIE <sub>6</sub> ', czyli ZAKLINAĆ SIĘ i ZAKLINANIE SIĘ (PRZYSIĘGANIE) | 128 |
| Podsumowanie                                                                                     | 134 |
| <br>Rozdział 4. Ludowy rytuał kłątwy                                                             | 138 |
| Kłątwa rodzicielska                                                                              | 138 |
| W poszukiwaniu struktury rytuału                                                                 | 138 |
| Obiekt rytuału                                                                                   | 143 |
| Wykonawca rytuału                                                                                | 146 |
| Sprawca rytuału                                                                                  | 158 |
| Podsumowanie                                                                                     | 163 |
| Exemplum, czyli historia prawdziwa córki przekłetej przez matkę                                  | 165 |
| Odwrotność kławy rodzicielskiej: kłątwa dziecka                                                  | 185 |
| Kławy innych osób                                                                                | 199 |
| <br>Rozdział 5. Semantyka kławy                                                                  | 224 |
| Struktura językowa dyrektyw magicznych                                                           | 224 |
| Wypowiedzenia żądająco-życzące                                                                   | 225 |
| Wypowiedzenia zaklinająco-życzące                                                                | 229 |
| Formuły typu <i>bodaj cię Pan Bóg skarał</i>                                                     | 229 |
| Formuły typu <i>bodajesz zdechl</i>                                                              | 235 |
| Inne formuły w funkcji kławy                                                                     | 237 |
| Budowa semantyczna przeklęcia                                                                    | 237 |
| Zawartość treściowa formuł kławy                                                                 | 241 |
| Kara boża, czyli sprawca kławy jako jej egzekutor                                                | 242 |
| Przypadek szczególny: Matka Boska                                                                | 249 |
| Diabeł pod różnymi postaciami jako egzekutor kławy                                               | 251 |
| Los przekłętego                                                                                  | 257 |
| Choroba                                                                                          | 257 |
| Śmierć                                                                                           | 264 |
| Niedola                                                                                          | 270 |
| <br>Rozdział 6. Od przeklęcia do odklęcia                                                        | 274 |
| Dalsze losy przekłętego, czyli trwanie kławy                                                     | 274 |
| Możliwości odklęcia                                                                              | 280 |

|                         |     |
|-------------------------|-----|
| Zakończenie             | 291 |
| Podsumowanie            | 291 |
| Dalsze pytania badawcze | 294 |

# **ANEKS. Rytuał błogosławieństwa w kulturze ludowej, czyli udzielanie dóbr za pomocą słowa 299**

|             |     |
|-------------|-----|
| Rozmówcy    | 319 |
| Literatura  | 325 |
| Contents    | 343 |
| Summary     | 347 |
| Indeks osób | 355 |